

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра загальної та диференціальної психології**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 квітня 2025 року**

Одеса

2025

УДК 159.9: 37.015.3

А 43

Друкується за ухвалою Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 16 від 29.05.2025 року)

А 43 Актуальні проблеми сучасної психології: теорія, досвід, практика / Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року) / за ред. М.Й.Казанжи. Одеса: Університет Ушинського, 2025. 718 с.

Редакційна колегія: Казанжи М.Й., доктор психологічних наук, професор; Саннікова О.П., доктор психологічних наук, професор; Дідух М.Л., доктор психологічних наук, доцент; Водолазська О.О., кандидат психологічних наук, доцент; Бринза І.В., кандидат психологічних наук, доцент; Борисова О.О., кандидат юридичних наук, доцент; Василенко І.А., кандидат психологічних наук, доцент; Ульянова Т.Ю., кандидат психологічних наук, доцент; Черножук Ю.Г., кандидат психологічних наук, доцент; Оріщенко О.А., кандидат психологічних наук, доцент.

Збірник призначений для фахівців у галузі психології, наукових дослідників і практиків, викладачів закладів вищої освіти, педагогів і вихователів, докторантів, аспірантів та студентів. Рекомендації щодо впровадження результатів конференції полягають у підвищенні обізнаності науковців, викладачів і аспірантів щодо наслідків та перспектив становлення особистості у невизначеному світі та можливостей практичного використання досягнень загальної психології, психології особистості, історії психології тощо в сучасних умовах освіти та науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу покладено на авторів статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ISBN 978-617-7757-40-4

©Автори статей, 2025
© Університет Ушинського

2025

Accent Graphics Communication & Publishing (Canada). 2020. 323 с.

10. Соціально-психологічні проблеми гендерної стратифікації суспільства: матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м.Київ, 12 квітня 2024 р.). За ред. Ю.О.Бохонкова, О.Г.Лосієвська, Ю.В.Сербін. Київ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2024. 357 с.

11. Ткачук Т., Мягких А. Гендерні особливості копінг-поведінки чоловіків та жінок. *Humanitarium*. 2019. №42 (1). С.181-188.

УДК: 159.923

Ульянова Т. Ю.,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та диференціальної психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Черкасова Т. О.,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ І ПАРЦІАЛЬНІ ПОЗИЦІЇ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ: АНАЛІЗ ЗВ'ЯЗКІВ

Анотація. У публікації представлено результати емпіричного дослідження, спрямованого на вивчення взаємозв'язків між показниками суб'єктивного психологічного благополуччя, життєстійкості та

когнітивних особливостей сприйняття життя. Вибірку склали 62 респондента із числа ВПО. Дослідження проводилось з використанням тест-опитувальника «Парціальні позиції життєстійкості особистості» (І.В.Бринза, О.В.Кузнецова), модифікованої шкали суб'єктивного благополуччя ВВС (адаптація Л.М.Карамушки, К.В.Терещенко, О.В.Креденцер), методики «Когнітивні особливості суб'єктивного благополуччя (КОСБ-3)» (О.Калюк, О.Савченко). З метою встановлення характеру взаємозв'язків між показниками когнітивних особливостей благополуччя, суб'єктивного благополуччя і позицій життєстійкості було здійснено кореляційний аналіз. Результати свідчать про наявність статистично значущих зв'язків між розглянутими параметрами. Кількісний аналіз (кореляційний) виконувався за допомогою SPSS 21.0 for Windows.

Отримані результати свідчать, що когнітивне сприйняття власного життя, рівень задоволеності міжособистісними стосунками та самооцінка істотно впливають на суб'єктивне благополуччя та життєстійкість особистості, зумовлюючи її здатність ефективно адаптуватися до життєвих труднощів і викликів.

Ключові слова: адаптація, внутрішньо переміщені особи, емоційний стан, життєстійкість, психологічне благополуччя.

Abstract. The article presents findings of an empirical study aimed at identifying the interrelations

between subjective psychological well-being, resilience, and cognitive aspects of life perception among internally displaced persons (IDPs). The sample included 62 IDPs, with data collected using the BBC-SWB scale, COSB-3, and the Partial Resilience Positions Questionnaire. The results indicate that higher levels of resilience and more positive cognitive appraisal of life circumstances correlate with greater psychological well-being and reduced experience of stress and frustration. The study confirms the importance of personal internal resources in facilitating successful adaptation to displacement.

Key words: adaptation, internally displaced persons, emotional state, psychological well-being, resilience, personal resources.

Через війну мільйони українців були змушені покинути свої домівки й стати внутрішньо переміщеними особами (ВПО). Переміщення внаслідок воєнних дій має не лише матеріальні збитки, а й викликає суттєві психологічні наслідки. Люди втрачають звичне соціальне середовище, змушені адаптуватися до нових умов життя, що супроводжується посиленням почуття тривоги, невизначеності та втрати контролю над власним життям.

Психологічне благополуччя, як ключовий індикатор психічного здоров'я особистості, у ситуації вимушеного переміщення зазнає значних змін. У фокусі сучасних досліджень опиняються такі аспекти, як здатність до адаптації, внутрішні ресурси особистості, рівень соціальної підтримки, життєстійкість і

суб'єктивне відчуття щастя та задоволення життям [3;5].

Складність та багатовимірність досвіду ВПО обумовлюють необхідність комплексного аналізу факторів, які впливають на їх психоемоційний стан.

З огляду на це, вивчення особливостей психологічного благополуччя внутрішньо переміщених осіб є актуальним як у науковому, так і в практичному вимірі. Знання про психологічні механізми адаптації допоможе розробити більш ефективні стратегії підтримки та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі їх громади.

У дослідженні взяли участь 62 особи – дорослі внутрішньо переміщені особи (ВПО) віком 25-55 років з різних регіонів України, що наразі проживають в місті Одеса. Дослідження проводилося з дотриманням етичних норм, усі учасники дали добровільну згоду на участь.

Для оцінки зв'язків були використані наступні методики:

Тест-опитувальник «Парціальні позиції життєстійкості особистості» (І.В.Бринза, О.В.Кузнєцова), що використовується для вивчення здатності до життєстійкості в умовах стресу. Дослідження парціальних позицій дозволяє оцінити, як особистість може долати виклики та випробування з урахуванням різних життєвих обставин, а також прогнозувати можливі варіанти прояву життєстійкості в різних умовах її життєдіяльності [2].

Модифікована шкала суб'єктивного благополуччя ВВС (адаптація Л.М.Карамушки, К.В.Терещенко, О.В.Креденцер) для вимірювання загального рівня задоволеності життям, міжособистісними відносинами та ставленням до себе.

Методика «Когнітивні особливості суб'єктивного благополуччя (КОСБ-3)» (О.Калюк, О.Савченко), яка спрямована на дослідження когнітивної складової суб'єктивного сприйняття благополуччя[4].

У таблиці надано результати кореляційних зв'язків між показниками когнітивних особливостей благополуччя, суб'єктивного благополуччя і показниками позицій життєстійкості.

Таблиця 1.

Значущі коефіцієнти кореляцій між показниками когнітивних особливостей благополуччя, суб'єктивного благополуччя і позицій життєстійкості

Суб'єктивне благополуччя	Показники	Показники когнітивних особливостей благополуччя			
		Ш1	Ш2	Ш3	ЗРЖ
Суб'єктивне благополуччя	ПБ	250*	-252*	249*	250*
	ФЗ	330**	-328**	250*	329**
	С	331**	-250*	330**	328**
	СБ	249*	-329**		
Позиції життєстійкості	СФ	247*	-331**		
	СК	252*	-329**	251*	249*
	СН	331**			
	СКОН	249*			
	ССЖ	333**	-250*		249*
	ЗБ	330**	-331**	248*	331**

Примітки. 1. Нулі та коми опущені. 2. $N=62$. 3. Знак * – $p \leq 0,05$, ** – рівень значущості $p \leq 0,01$. 4. Скорочення. Показники: Ш1 – задоволеність власним життям, Ш2 – невдоволеність собою та розчарування в житті, Ш3 – задоволеність відносинами з іншими, ЗРЖ – загальний рівень задоволеності життям; ПБ – психологічне благополуччя, ФЗ – фізичне здоров'я та благополуччя, С – стосунки, СБ – суб'єктивне благополуччя; СФ – ситуація фрустрації, СК – ситуація кризи, СН – ситуація невизначеності, СКОН – ситуація конфлікту, ССЖ – Ситуація стресу, ЗБ – Загальний бал.

З метою встановлення характеру взаємозв'язків між показниками когнітивних особливостей благополуччя, суб'єктивного благополуччя і позицій життєстійкості було здійснено кореляційний аналіз. Результати свідчать про наявність статистично значущих зв'язків між розглянутими параметрами.

Показник задоволеність власним життям (Ш1) виявив додатні кореляційні зв'язки з показниками суб'єктивного благополуччя: показником психологічного благополуччя (ПБ) ($r = 0,250$, $p < 0,05$), показником фізичного здоров'я та благополуччя (ФЗ) ($r = 0,330$, $p < 0,01$), показником стосунки (С) ($r = 0,331$, $p < 0,01$) та показником суб'єктивного благополуччя (СБ) ($r = 0,249$, $p < 0,05$).

Щодо зв'язків показників Ш1 з позиціями життєстійкості, то виявлено наявні додатні кореляції з показником життєстійкості в ситуації фрустрації (СФ) ($r = 0,247$, $p < 0,05$), в ситуації кризи (СК) ($r = 0,252$, $p < 0,05$), в ситуації невизначеності (СН) ($r = 0,331$, $p < 0,01$),

в ситуації конфлікту (СКОН) ($r = 0,249$, $p < 0,05$), в ситуації стресу (ССЖ) ($r = 0,333$, $p < 0,01$), із загальним балом (ЗБ) ($r = 0,330$, $p < 0,01$).

Задоволеність власним життям супроводжується суб'єктивним благополуччям, а саме психологічним, фізичним, стосунковим аспектами і визначається проявом когнітивних особливостей благополуччя і життестійкості в різних умовах життєдіяльності особистості. Показник невдоволеність собою та розчарування в житті (Ш2) демонструє від'ємні зв'язки з показниками суб'єктивного благополуччя: психологічного благополуччя (ПБ) ($r = -0,252$, $p < 0,05$), фізичне здоров'я (ФЗ) ($r = -0,328$, $p < 0,01$), стосунки (С) ($r = -0,250$, $p < 0,05$) та показником суб'єктивним благополуччям (СБ) ($r = -0,329$, $p < 0,01$). Це свідчить про те, що внутрішнє незадоволення і розчарування суттєво пов'язані з погіршенням як психологічного, так і фізичного стану та якості соціального життя.

Від'ємні кореляції Ш2 виявляє із показником життестійкості в ситуації фрустрації (СФ) ($r = -0,331$, $p < 0,01$), в кризових обставинах (СК) ($r = -0,329$, $p < 0,01$), в ситуації стресу (ССЖ) ($r = -0,250$, $p < 0,05$), із загальним балом (ЗБ) ($r = -0,331$, $p < 0,01$). Це вказує на зниження рівня суб'єктивного благополуччя і життестійкості при певному посиленні стану невдоволеності собою та розчаруванні в житті. Чим вище рівень невдоволеності собою та розчарування в житті, тим менше опори і проявів життестійкості в парціальних позиціях.

Показник задоволеність відносинами з іншими людьми (Ш3) також додатно корелює з показником

психологічне благополуччя (ПБ) ($r=0,249$, $p<0,05$), показником фізичне здоров'я (ФЗ) ($r = 0,250$, $p < 0,05$) та показником якості міжособистісних стосунків (С) ($r=0,330$, $p<0,01$), що підтверджує важливість соціального компонента у формуванні позитивної суб'єктивної оцінки життєвих обставин. Додатний зв'язок ШЗ із життєстійкістю в ситуації кризи (СК) ($r = 0,251$, $p<0,05$), показником загальний бал (ЗБ) ($r=0,248$, $p<0,05$) свідчить про чутливість міжособистісної задоволеності до складних життєвих подій.

Узагальнюючи результати кореляційного аналізу, можна стверджувати про наявність тісних взаємозв'язків між когнітивними особливостями благополуччя, суб'єктивним благополуччям і життєстійкістю особистості. Показник задоволеності життям (Ш1) виявився додатно пов'язаним як з усіма ключовими аспектами суб'єктивного благополуччя (психологічним, фізичним, стосунковим), так і з позиціями життєстійкості в різних критичних ситуаціях, що свідчить про інтегровану роль когнітивної оцінки життя у підтриманні загального психоемоційного ресурсу особистості.

Натомість показник невдоволеності собою та розчарування в житті (Ш2) продемонстрував стабільні від'ємні зв'язки як з показниками суб'єктивного благополуччя, так і з життєстійкістю, що вказує на деструктивний характер цього стану. Високий рівень Ш2 знижує здатність особистості опиратися на внутрішні ресурси в умовах фрустрації, кризи, стресу, а також знижує загальне відчуття благополуччя.

Показник задоволеності міжособистісними стосунками (ШЗ) також має додатні кореляції з психологічним і фізичним благополуччям та якістю стосунків, що підтверджує важливу роль соціального середовища у формуванні позитивного життєвого досвіду. Його взаємозв'язок із життєстійкістю в ситуаціях кризи свідчить про те, що соціальна підтримка може виступати важливим буфером при подоланні труднощів.

Загалом результати підтверджують, що когнітивна оцінка життя, рівень задоволеності стосунками та ставлення до себе мають суттєвий вплив на суб'єктивне благополуччя та життєстійкість особистості, визначаючи здатність адаптуватися до різних життєвих викликів. Психологічна підтримка, спрямована на розвиток когнітивної гнучкості та посилення ресурсного потенціалу особистості, має стати пріоритетом в роботі з переселенцями [1].

Література:

1. Боровець В. А., Любінець О. В. Суспільні детермінанти впливу на стан психічного здоров'я у час воєнних подій в Україні (дослідження за оцінкою медичних працівників). *Клінічна та профілактична медицина*. 2024. Вип. 7. С.131-137.

2. Бринза І., Кузнєцова О. Психодіагностична методика «Парціальні позиції життєстійкості особистості»: результати розробки та апробації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Психологія. 2020. Т. 1. №11. С.14-22.

3. Кузікова С., Зливков В., Лукомська С., Щербак Т., Котух О.К Психологічний супровід особистості в умовах війни: навч. посібник. Київ.Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2024. 260 с.

4. Савченко О., Калюк О. Діагностична методика когнітивних аспектів суб'єктивного благополуччя. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2022. Вип. 1. С.89-101.

5. Таранцов Є. Ю., Гребенюк Д. І., Валика Н. В. Психологічні особливості адаптації та інтеграції в громади внутрішньо переміщених осіб. *Journal of Psychology Research*. 2024. Т.30. № 13. С.90-100.

УДК: 159.923

Чебикін О.Я.,
доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри теорії та методики практичної психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Мішеніна А.В.,
здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ЖІНОЧА АТРАКТИВНІСТЬ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ РЕСУРС: ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ З ЖІНКАМИ ТА ЧОЛОВІКАМИ В КОНТЕКСТІ СПРИЙНЯТТЯ ТА ГЕНДЕРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Анотація. У статті представлено результати дослідження жіночої атрактивності у професійній

Казанжи М.Й., Котовська Г.І. Особливості інтуїтивних характеристик студентів з різним типом професійної самореалізації.....	146
Калужинський Я.В. Суб'єктивне відчуття болю при посттравматичних стресових розладах внаслідок органічного ураження центральної нервової системи.....	155
Коваленко Т.В. Психологічні особливості осіб з різним рівнем нарцисизму.....	165
Козлова О. Особливості взаємозв'язку показників перфекціонізму та тривожності.....	174
Кравченко О.О. Мотиваційний аспект професійного саморозвитку особистості.....	181
Осіченко А.Д. Стратегії вирішення конфліктів подружжя різного рівня задоволеності шлюбом.....	187
Пригаріна П.А. Співвідношення параметрів психологічного здоров'я та показників життєстійкості і психологічного благополуччя особистості.....	201
Рукас Г.С. Суверенність осіб, що відрізняються особистісною зрілістю.....	209
Саннікова О.П., Домасова О.В. Факторна структура особистості успішного маніпулятора.....	218
Саннікова О. П., Терехова Н.В. Взаємозалежність показників рішимості і схильності до соціальної адаптивності.....	234
Сокол Т.В. Особливості переживання психологічного благополуччя особистості в умовах війни.....	242
Ульянова Т.Ю., Рибак Д.А. Співвідношення показників мотивації і схильності до ризику.....	251
Ульянова Т.Ю., Русавська А.П. Дослідження взаємозалежності комунікативної креативності та локусу контролю.....	263
Ульянова Т.Ю., Ткач С. Г. Співвідношення гендерного типу з тривожністю, фрустрацією, агресією та ригідністю.....	271
Ульянова Т.Ю., Черкасова Т.О. Психологічне благополуччя і парціальні позиції життєстійкості: аналіз зв'язків.....	283
Чебикін О.Я., Мішеніна А.В. Жіноча атрактивність як соціальний ресурс: особливості комунікації з жінками та чоловіками в контексті сприйняття та гендерної взаємодії.....	292
Ченчик О.М. Самоактуалізація осіб, що відрізняються суверенністю психологічного простору.....	299